

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Om Videnskabelighed og dens Fremme, især med Hensyn paa Fædrelandet.

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Om Videnskabelighed og dens Fremme, især med Hensyn paa Fædrelandet.", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1807_63-txr-shoot-idm66.pdf (tilgået 29. juli 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Oversigt over manuskripter og tryk

Manuskripter

Der eksisterer ingen manuskripter til "Om Videnskabelighed og dens Fremme, især med Hensyn paa Fædrelandet" i Grundtvig-arkivet på Det Kongelige Bibliotek.

Tryk

1807 *Ny Minerva*, marts s. 249-298 (*Bibliografien* nr. 63).

Bibliografisk beskrivelse

(Ny) Minerva

Titel

Oprindelig var titlen *Minerva, et Maanedsskrift*, hvilket tidsskriftet hed til og med juni 1799, hvor titlen blev ændret til *Maanedsskriftet Minerva*. Fra januar 1806 var titlen *Maanedsskriftet Ny Minerva*.

Redaktører

1785-1789 Christen Pram og Knud Lyne Rahbek.

1790-1794 Christen Pram.

1794-1798 Knud Lyne Rahbek.

1798-1799 Knud Lyne Rahbek og Peter Collet.

1799-1808 Knud Lyne Rahbek.

Andre faste medarbejdere

Frederik Christian af Augustenborg, medlem af statsrådet, minister for undervisning m.v.

Christian Colbiørnsen, assessor, generalprokurør.

Rasmus Nyerup, professor.

Niels Treschow, professor, politiker.

Frederik Sneedorff, professor.

Peter Andreas Heiberg, forfatter.

Jens Baggesen, forfatter.

Trykker og trykkeri

Ny Minervas trykker var Johan Frederik Schultz. Han kom fra Odense til København i 1777 og købte i 1783 et mindre trykkeri. Af titelbladet til *Ny Minerva* fremgår, at han var "Kongelig og Universitets-Bogtrykker" i København. Disse privilegier havde han opnået i henholdsvis 1789 og 1786. Trykkeriet fremgår dog ikke af alle numres titelblade.

Schultz var ven med en række af tidens betydeligste forfattere, f.eks. Knud Lyne Rahbek, Christen Pram, Jens Baggesen og Rasmus Nyerup. Ud over universitetets skrifter, heriblandt den meget indbringende almanak, trykte han en række af tidens skønlitterære værker og tidsskrifter, f.eks. *Den danske Tilskuer*.

Indhold

Ny Minerva var et centralt organ for tidens liberale politiske og kulturelle synspunkter. Tidsskriftet bragte især omtaler af og debat om litteratur og nationale såvel som internationale samfundsforhold, ligesom det også bragte nyheder om udenlandske forhold i øvrigt, bl.a. den franske revolution.

De litterære bidrag kunne bestå af hele, afsluttede værker, f.eks. digte, eller udkast til større værker, f.eks. scener af et drama.

De sidste sider i hvert nummer rummede indlæg under overskriften "Litteratur" og bragte som regel oversigter over nyudkommen skøn- og faglitteratur.

Et banebrydende træk ved tidsskriftet var den næsten helt faste artikel under overskriften "Historien". Her bragte tidsskriftet udenrigspolitiske reportager. "Historien" blev særligt efter udbruddet af den franske revolution i 1789, under de efterfølgende revolutionskrige og under Napoleonskrigene af stor betydning for bladet. Beretningerne støttede sig på læsningen af udenlandske tidsskrifter samt på brevveksling med udlændinge og danskere i udlandet. Tidsskriftet blev sin tids vigtigste kilde til udenrigspolitiske begivenheder.

Bagsiden kunne rumme alt fra friske oplysninger om krigssituationen i Europa (f.eks. september 1806) til oversigter over bogtrykker Schultz' øvrige udgivelser.

Udgivelseshistorie

Udgivelsesperiode og oplag

Tidsskriftet, der udkom i årene 1785-1808, blev grundlagt af Christen Henriksen Pram og Knud Lyne Rahbek. Det udkom som månedsskrift i perioden fra juli 1785 til december 1807, men fortsatte som kvartalsskrift fra 1808 og havde altså hermed en nedgang fra 12 til fire numre om året. Nedgangen skyldtes økonomiske vanskeligheder, der dog fortsatte, og tidsskriftet måtte derfor gå ind i 1808.

Ny Minerva blev delvist genoptaget under titlen *Dansk Minerva* 1815-19 med Knud Lyne Rahbek som redaktør.

Oplagene omkring århundredskiftet var pæne, f.eks. var postoplaget 1798 på 224 stk. pr. nummer. Hertil kommer formentlig et mindre løssalgsoplag af ukendt størrelse. I år 1800 var hele oplaget på ca. 1000 stk.

Hyppighed

Selv om bladet efter titlen var et månedsskrift, kunne det samles i kvartalsudgivelser (f.eks. "Januarii, Februarii og Martii, 1807.") med en fælles, månedsopdelt indholdsfortegnelse. Også arknummereringen og

pagineringen var fortløbende inden for et kvartal.

Ny Minerva var ofte forsinket, og den påtrykte udgivelsesmåned svarer derfor kun sjældent til det faktiske udgivelsestidspunkt. Det sidste indlæg i martsnummeret 1807, Knud Lyne Rahbeks "Historien", er således dateret "30te April." Det betyder, at første kvartal af tidsskriftet tidligst kan være udkommet et stykke inde i andet kvartal af 1807.

Både før og i den periode, hvor Grundtvig bidrager, samles tidsskriftets numre undertiden til kvartalsudgivelser.

Opbygning

Hver kvartalsudgave er forsynet med en fortegnelse over sit indhold.

Ny Minerva 1807 indeholder rettelseslister. I samme årgang har antagelig også været indlagt rettelsesbladet til artiklen "Om Videnskabelighed og dens Fremme, især med Hensyn paa Fædrelandet."

Omfang

Oprindelig bestod tidsskriftet af 85-110 sider pr. nummer, dvs. pr. måned. Maksimum nås omkring 1791 med 150 sider pr. nummer. Fra 1803 er der i gennemsnit 110 sider pr. nummer. I 1808 blev sidetallet nedsat til 96 sider pr. nummer.

Pris

Abonnementsprisen var i 1808 1 rigsdaler pr. nummer. Løssalgsprisen kendes ikke.

Format, typografi og papirkvalitet

Format og paginering

Tidsskriftet er i lille oktav med arknummerering. I årgang 1807 har tidsskriftet fortløbende paginering for hvert kvartal.

I et indbundet og beskåret eksemplar måler siderne ca. 165 × 100 mm. I et ubeskåret eksemplar måler den største side ca. 175 × 115 mm.

Der er arksignatur med angivelse af titel, måned og år. Primasignaturen på første ark i januar kvartal 1807 er "Ny Min. Jan. 1807. A", sekundarsignaturen "A2".

Der er kustoder.

Papir

Groft, tarveligt håndgjort papir med tydelige kædelinjer. Oprindelig har papiret været svagt gråligt; nu er det gulligt. De fleste eksemplarer er brunplettede, især ved randen. Der ses ingen vandmærker.

Deltitelbladene er trykt på papir af samme kvalitet som resten af tidsskriftet.

Typografi

Tidsskriftets klumme er trykt i én spalte. Klummen måler fra regnet klummetitel ca. 132 × 75 mm.

Hver ny artikel begynder efter en dobbelt skillestreg i hele klummens bredde. I de enkelte bidrag angives nye afsnit med en kort, centreret skillestreg. Hvis en artikel slutter midt på en side, kan der være en prydstreg. Derudover opereres med forskellige skriftgrader; fodnoter og stillingsbetegnelser for forfatterne er sat med mindre grad. Fodnoter er indvist i teksten med en asterisk og en halv, højrevendt parentes, *). Fodnoterne adskilles fra brødteksten ved to mellemslag (blanke linjer).

Skriftsnittet er fraktur. Romanske og latinske ord og vendinger, f.eks. "ars longa, vita brevis", sættes i antikva. Schwabacher kan, ligesom spatiering, bruges til fremhævelse. Strofiske tekster kan være sat med mindre skriftgrad.

Afsnittene med "Litteratur" og "Historien" – som de redaktionelle bidrag kaldtes – er sat med mindre skydning end de øvrige artikler og litterære bidrag, men med samme skriftgrad.

Kvartalsudgavens titelblad fylder en hel side og består af bladhoved, prydstreg, måneds- og årsangivelse samt udgiverens navn. Herefter følger en prydstreg, under hvilken der oplyses trykkested samt forlægger og bogtrykker. Månedsudgivelsens titelblad fylder ca. 1/5 af siden og består kun af tidsskriftets navn samt måned og år. Det afsluttes med en prydstreg. Dernæst følger den første artikel.

"Om Videnskabelighed og dens Fremme, især med Hensyn paa Fædrelandet", *Ny Minerva*, marts 1807

Lokalisering

Grundtvigs bidrag, "Om Videnskabelighed og dens Fremme, især med Hensyn paa Fædrelandet", står på s. 249-298 i *Ny Minerva*, marts 1807.

Bidraget er ikke dateret.

Ifølge indholdsfortegnelsen indeholder martsnummeret 1807, der tidligst kan være udkommet efter den 30. april 1807, følgende artikler:

- Om Undervisningen i Landsbyskoler, af Hr. Kammerherre Hennings
- Om Videnskabelighed og dens Fremme, af Hr. Candidat Grundtvig
- Anden Acts fjerde Scene af Signe, utrykt Sørgespil af Hr. Cand. Dampe
- Bilag til historisk Artikel:
 - Den ny Statsret
 - Item
 - Fransk nyere Obscurantismus
- Litteraturen
- Historien

Afvielser

Indholdsfortegnelsestitleangivelse kan være bearbejdet og derfor afvige fra den originale titel.

Intern varians

Følgende tre eksemplarer af "Om Videnskabelighed og dens Fremme, især med Hensyn paa Fædrelandet" er blevet kollationeret:

- Det Kongelige Bibliotek (katalognummer: K, 335 8o, stregkode: 13007372575)
- Grundtvig-Bibliotekets eksemplar 1 (katalognummer: 3.2; ejersignaturer: Svend Grundtvig og Karl Schønberg)
- Grundtvig-Bibliotekets eksemplar 2 (katalognummer: 3.2; ejersignatur: F.O. Linde(?))

Ved intern kollation af de tre eksemplarer af førstetrykket er der ikke fundet afgørende varians. I sjældne tilfælde forekommer det, at enkelte bogstaver i sætningen har forskubbet sig under trykningen, således at aftrykket kan være blevet forstyrret i et eksemplar, men er intakt i de øvrige.

Eksemplar A er valgt som tekstgrundlag, da det indgår i et samlebind med kvartalsudgivelserne for januar og april 1807, hvilket gør det muligt at kontrollere arksignaturer og at bestemme martsnummerets udgivelsesdato (terminus post quem eller ante quem).

Af de kollationerede eksemplarer indeholder B et rettelsesblad.

De kollationerede eksemplarer

Beskrivelse af Det Kongelige Biblioteks eksemplar, stregkode: 13007372575 (eksemplar A)

Det Kongelige Biblioteks eksemplar findes i et samlebind, der indeholder de seks numre af *Ny Minerva*, som udkom i første halvår af 1807. Der er trykt et separat deltitelblad for hvert af de to kvartaler januar og april. På deltitelbladet for januar kvartal er der under skillestregen med trykkeoplysninger allernederst stemplet "B. U. H." (Bibliotheca Universitatis Hafniensis). På deltitelbladets versoside er stemplet "Universitetsbiblioteket / 1. Afd. / København". På forpermens rectoside er nederst med guldbogstaver trykt "B. U. H." Bogens nuværende ejerforhold fremgår af Det Kongelige Biblioteks stempel med logo og ordene "BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS" på versosiden af forpermen samt af en mærkat sammesteds med stregkode og ordene "DET KONGELIGE BIBLIOTEK".

Mål af side 249: ca. 165 × 100 mm.

De to deltitelblade har samme ordlyd, bortset fra angivelsen af kvartalsmånederne; for første kvartal lyder den: "Maanedsskriftet / Ny Minerva. / [prydstreg] / Januarii, Februarii og Martii, / 1807. / Udgivet / ved / Knud Lyne Rahbek, / Professor. / [skillestreg] / Kiøbenhavn, / Trykt og forlagt af Directeur Johan Frederik Schultz, / Kongelig og Universitets-Bogtrykker." Deltitelbladenes versosider er blanke. Begge deltitelblade efterfølges af et blad med en fortegnelse over indholdet i det pågældende kvartal.

Martsnummeret 1807 begynder på ark P og er udstyret med et bladhoved. Det er sat med vekslende skriftgrader og lyder: "Ny Minerva, / for / Martii Maaned 1807. / [prydstreg]". Grundtvigs bidrag "Om Videnskabelighed og dens Fremme, især med Hensyn paa Fædrelandet" begynder på ark Q blad 5 recto og slutter på ark T blad 5 verso, svarende til s. 249-298.

Eksemplaret er indbundet i et stift, mørkebrunt hellæderbind. Ryggen er inddelt i seks felter. Andet, tredje og fjerde felt er udstyret med gulddornamenterede etiketter, der angiver henholdsvis titel, årgang og bindnummer. De øvrige felter er ornamenterede. For- og bagperm samt ryg har tydelige brugsspor.

På s. 293 lin. 7 f.n. er bogstavet 'e' i 'men' udstreget med blæk og i marginen erstattet med 'o'.

Beskrivelse af eksemplar fra Grundtvig-Biblioteket, katalognummer 3.2 (eksemplar B)

Af ejernavnene øverst på det løse forsatsblads rectoside fremgår, at dette eksemplar har tilhørt Grundtvigs søn, Svend Grundtvig, og forlagsboghandler Karl Schønberg. Det er indbundet og beskåret og stammer som størstedelen af bibliotekets førstetryk af Grundtvigs værker fra Schønbergs bogsamling.

Mål af første side (s. 249): ca. 98 × 167 mm.

Eksemplaret indeholder kun selve teksten til "Om Videnskabelighed og dens Fremme, især med Hensyn paa Fædrelandet". Til erstatning for titelbladet er øverst på den del af side 249, der indeholder slutningen på den forudgående artikel, klæbet en seddel, som bærer påskriften "Ny Minerva. / Marts 1807." At dømme efter håndskriften og blækkets lysebrune farve er det Svend Grundtvig, der har skrevet sedlen.

Nederst på s. 298 er opklæbet et rettelsesblad, der formentlig har været løst indlagt i Ny Minerva 1807. Det er forgæves søgt verificeret i andre eksemplarer af *Ny Minerva* 1807. Rettelsesbladet har denne tekst: "I Afhandlingen om Videnskabelighed i Martiihæftet ere følgende Trykfeil indløbne: S. 253. L. 15. Alene, læs: atter. – 262. – 8. Bøger, l. Ryger. – 272. – 19. Barnet er ikke, l. Barnet er. – 293. – 17. Strids[s]laget, l. Stridskøgul."

På versosiden af det løse forsatsblad er øverst skrevet med blyant "Gr / 4."; nederst ses Kirkeligt Samfunds exlibris med teksten "KS 1898".

Eksemplaret er indbundet i sort halvshirting med overtrækspapir i sort og blå. Hjørnerne er også betrukket med shirting. På forpermen er der i øverste venstre hjørne en mørklilla etiket, indrammet i guld, hvori forfatter og titel, "Grundtvig. / Om Videnskabelighed / og dens Fremme.", ligeledes er trykt i guld. Nederst på side 249 (første side af Grundtvigs bidrag) er stemplet "B. G. H." (Bogsamlingen Grundtvigs Hus).

Under indtryk af rettelsesbladet (anført ovenfor) er 'alene' på s. 253 lin. 15 overstreget. På s. 262 lin. 8 er 'Bøger' udstreget og i marginen erstattet med 'Ryger'. På s. 272 lin. 19 er 'ikke' blevet overstreget, og på s. 293 lin. 17 er de første fem bogstaver i ordet 'Stridsslaget' understreget. Resten af ordet er udstreget og i marginen erstattet med 'skøgul'; på grund af bogens tætte beskæring er tilføjelsen dog ikke fuldt læselig.

Beskrivelse af eksemplar fra Grundtvig-Biblioteket, katalognummer 3.2 (eksemplar C)

Ny Minervas deltitelblad for januar kvartal 1807 udgør eksemplarets første blad. På dette er skrevet ejernavnet F.O. Linde(?), men eksemplarets proveniens er ellers ukendt.

Eksemplaret er stærkt beskåret. Det indeholder udover deltitelbladet også tidsskriftets martsnummer, heri teksten til "Om Videnskabelighed og dens Fremme, især med Hensyn paa Fædrelandet."

Mål af første side (s. 249): ca. 91 × 158 mm.

Eksemplaret er indbundet i mørkeblå halvshirting med overtrækspapir i sort bakkemarmor. Mens bagpermens shirting i bredden måler ca. 18 mm, ligger forpermens shirting i en bredde af ca. 48 mm; herpå er der øverst med guldbogstaver i fraktur skrevet "Knud Lyne Rahbek / Ny Minerva". På forpermens inderside er med blyant skrevet signaturen "3.2 / ex. 2 / dbl." Lidt over midten læses blyantpåskriften: "Om videnskabelighed ... / s. 249". På bagpermens inderside findes nederst til venstre en brunlig oval mærkat med teksten: "A. Olsen / Bogbinder / Kerteminde", til højre blyantnotitsen: "Bibliografi nr. 63".

Tekstkritik

Anvendt litteratur

- Johansen, Steen (1948-54) *Bibliografien*, bind 1-4. København
- *Dansk Biografisk Leksikon*, 3. udgave 1979-1984. København
- Erslew, Thomas Hansen (1962-1965 [1847]) *Almindeligt Forfatter-Lexicon for Kongeriget Danmark med tilhørende Bilande, fra 1814 til 1840*. København. Fotografisk optryk, Villadsen & Christensen. København; 1. udgave 1847
- Lundgreen-Nielsen, Flemming (1980) *Det handlende ord. N.F.S. Grundtvigs digtning, litteraturkritik og poetik 1798-1819*. København
- Rønning, Frederik (1908) *N.F.S. Grundtvig. Et Bidrag til skildring af dansk åndsliv i det 19. århundrede*, bind 2:1. København

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

- Søllinge, Jette D. & Niels Thomsen (u.å. [1989]) *De danske aviser 1634-1989, bind 1: 1634-1848*. København
- Toldberg, Helge (1946) *Grundtvig som filolog*. København